

ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до двох років.

На жаль, різке збільшення кількості кримінальних правопорушень вчинених у сімейній сфері відбувається на тлі зростання загальної злочинності в Україні. Більше того, жодного дня не проходить без повідомлення у засобах масової комунікації про домашню злочинність і особливо про такий її вид як домашнє насильство. А це в свою чергу дезорганізує життєву діяльність суспільства, завдає шкоду правам і свободам людині в Україні.

ПРИЧИНИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В ПАНДЕМІЮ COVID-19

Дерев'яно Н.З.

*доктор філософії в галузі права,
член-кореспондент Міжнародної кадрової академії,
старший викладач кафедри суспільно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Виявлення та вивчення причин і умов домашнього насильства є однією з основних завдань сучасного суспільства. Одними з найбільш важливих передумов його виникнення є соціально-психологічні причини домашнього насильства, які виникають в процесі міжособистісної взаємодії членів сім'ї між собою. У період пандемії COVID-19 випадки домашнього насильства значно зросли. Особливу увагу, на нашу думку, слід приділити вивченню факторів, які спровокували насильство в сімейних відносинах в період обмежувальних заходів, введених через поширення нової коронавірусної інфекції, оскільки насильницькі дії з боку членів сім'ї, жорстоке поводження з дітьми широко поширені після надзвичайних ситуацій [5, с. 113]. Важливо також визначити механізми правового регулювання домашнього насильства та вжити заходи щодо попередження домашнього насильства в Україні.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» домашнім насильством визнаються діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця

проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [2]. Сутність найбільш поширених рис сімейних насильницьких злочинців полягає в наступному: зневага до інтересів членів сім'ї; виражений егоїзм, підпорядкування поведінки інших осіб власним бажанням; високий відсоток осіб зрілого віку, які вчиняють домашнє насильство; невисокий, досить середній загальноосвітній рівень даної категорії осіб [4].

У ситуації самоізоляції через пандемію COVID-19 в багатьох країнах світу □ Австралії, Бразилії, Китаї, Росії, США, Європейському союзу □ спостерігається сплеск жорстокості та агресії по відношенню до інтимних партнерів, жінок і дітей [6].

На думку вчених з КНР, що здійснили контент-аналіз 1 015 874 випадків, пов'язаних з насильством сім'ї під час пандемії COVID-19, серед найбільш актуальних тем, що висвітлювались в мас-медіа під час карантину (з 12 квітня по 16 липня 2020 г.) було: 1) вплив COVID-19 на рівень сімейного насильства (збільшення кількості дзвінків на «гарячу лінію», зростання показників злочинності); 2) види насильства в сім'ї (фізичне, психологічне, сексуальне); 3) форми насильства в сім'ї (побої, примус, загрози); 4) фактори ризику, пов'язані з сімейним насильством (зловживання алкоголем, фінансові обмеження, втрата роботи); 5) характеристика жертв насильства в сім'ї (представники ЛГБТ-спільноти, діти); 6) роль соціальних служб в боротьбі з насильством в сім'ї («гарячі лінії», соціальні працівники, притулки); 7) реакція правоохоронних органів (дзвінки в службу екстреної допомоги, арешт поліції, охоронні ордери, повідомлення про зловживання); 8) роль громадських організацій і рухів (підтримка жертв, інформування)[10].

У США і до пандемії спостерігався високий рівень домашнього насильства, не зважаючи на прийнятий ще в 1996 р. федеральний закон про протидію сімейному насильству. Згідно з офіційною статистикою, основними жертвами є жінки, діти, люди похилого віку, інваліди: кожен хвилину 20 американців піддаються тому чи іншого виду насильства [11]; один з вісьмох дітей хоча б раз протягом життя страждав від жорстокого поводження [12]. Дані показники ще більше посилюються під час пандемії COVID-19 [7]. Національна комісія у справах жінок Індії повідомила про зростання гендерного насильства більш ніж удвічі під час закриття в Індії; загальна кількість скарг від жінок зросла з 116 в перший тиждень березня до 257 в останній тиждень місяця [8]. Міністерка у спра-

вах жінок Тунісу Асма Ширі заявила про зростання в 5 разів кількості випадків насильства в сім'ї в період пандемії коронавірусу [9].

Отже, зростання випадків домашнього насильства є досить поширеним явищем в період пандемії у багатьох країнах світу. Це пов'язано з тим, що люди почати більше проявляти агресії один до одного. В рамках етологічної теорії К. Лоренца, природа агресії та насильства полягає у його ототожненні з усадкованою людиною природною агресивністю: «насильство і агресія – прояви людиною природжених інстинктів боротьби за виживання. Вони можуть розглядатися як такі, що сприяють виживанню спільнот і біологічних видів» [3]. Тобто агресивність, це спосіб боротьби за виживання, однак така поведінка не властива людям лише у ситуації загрози. У пандемію «сплеск пов'язаний з самою природою домашнього насильства – воно завжди будується в ізоляції, а ізоляція в умовах пандемії – просто подарунок агресору, тому у всіх країнах зараз заговорили про його зростання» [1].

Таким чином, великі негативні події, такі як пандемії, стихійні лиха часто призводять до зростання насильства в сім'ї. Цьому сприяють такі фактори: потенційна небезпека зараження вірусом, страх за своїх близьких; висвітлення негативних подій у ЗМІ; зміна звичного укладу життя, економічні наслідки епідемії.

Література:

1. Заложники карантину: домашнее насилие во время изоляции. URL: <https://spid.center/ru/articles/2723/>
2. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст. 35) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
3. Конрад Лоренц. Агрессия (так называемое "зло"): Пер. с нем. М.: Издательская группа «Прогресс», «Универс», 1994. 272 с.
4. Пахомова Я. А. Пока все дома: домашнее насилие в период пандемии COVID-19. *Вопросы российской юстиции*. 2021. № 12. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/poka-vse-doma-domashnee-nasilie-v-period-pandemii-covid-19>
5. Ростовская Т. К., Безвербная Н. А. Рост семейного насилия во время чрезвычайных ситуаций и пандемии COVID-19. *Вестник РГГУ*. Серия «Философия. Социология. Искусствоведение». 2021. № 1. С. 111–123. DOI: 10.28995/2073-6401-2021-1-111-123
6. Campbell A. M. An Increasing Risk of Family Violence during the COVID-19 Pandemic : Strengthening Community Collaborations to Save Lives. *Forensic Science International : Reports*. 2020. Vol. 2. P. 100089. <https://doi.org/10.1016/j.fsr.2020.100089>
7. Fielding Sarah In quarantine with an abuser: surge in domestic violence reports linked to coronavirus. *The Guardian* (en-GB). 2020-04-03.

- URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2020/apr/03/coronavirus-quarantine-abuse-domestic-violence>
8. Roy Lachmi Deb Domestic Violence Cases Across India Swell Since Coronavirus Lockdown. *Outlook India*. 7 April 2020. URL: <https://www.outlookindia.com/website/story/india-news-rise-in-domestic-violence-across-all-strata-of-society-in-the-coronavirus-lockdown-period/350249>
 9. Welle (www.dw.com), Deutsche. Coronavirus fuels domestic violence in the Middle East | DW | 02.04.2020. DW.COM (en-GB).
 10. Xue J., Chen J., Chen C., Hu R., Zhu T. The Hidden Pandemic of Family Violence During COVID-19 : Unsupervised Learning of Tweets. *Journal of Medical Internet Research*. 2020. Vol. 22, № 11. P. e24361. <https://doi.org/10.2196/24361>
 11. Wagers S. Domestic violence growing in wake of coronavirus outbreak. *The Conversation*. 2020. URL: <https://theconversation.com/domestic-violence-growing-inwake-of-coronavirus-outbreak-135598>
 12. Humphreys K .L., Myint M. T., Zeanah C. H. Increased Risk for Family Violence During the COVID-19 Pandemic. *Pediatrics*. 2020. Vol. 146, № 1. P. e20200982. <https://doi.org/10.1542/peds.2020-098>

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ПІД ЧАС COVID-19: ВИКЛИКИ ПРАВООХОРОННІЙ СИСТЕМІ

Крупнова Л.В.

*адвокат, доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України, професор кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Гальмування економічного розвитку та зростання загальної суспільної напруги є очевидними наслідками будь-якого глобального соціального потрясіння. Водночас у такий час завжди підіймаються на поверхню та загострюються проблеми, вирішенню яких до того не було приділено належної уваги з боку правоохоронних органів. Проблема домашнього насилля та гендерної нерівності – одна з таких.

Пандемія COVID-19 позначилася на різних соціальних групах порізному, а саме мала наслідком збільшення випадків домашнього